

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка (Суми)
кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
Департамент соціального захисту населення
Сумської обласної державної адміністрації
Служба у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації
Сумський обласний центр соціальних служб
Громадська організація «Ліга сучасних жінок»
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Суми)
кафедра педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту
Київський університет імені Бориса Грінченка (Київ)
кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля (Сєвєродонецьк)
кафедра практичної психології та соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів)
кафедра соціальної роботи
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Ніжин)
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
Черкаський державний технологічний університет (Черкаси)
кафедра соціального забезпечення
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (Тернопіль)
кафедра соціальної роботи, спеціальної освіти і менеджменту соціокультурної діяльності
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Харків)
кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
Криворізький державний педагогічний університет (Кривий Ріг)
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
Природничо-гуманітарний університет імені Яна Длугоша
(Ченстохова, Республіка Польща)
кафедра соціальної політики, соціальної роботи і туризму
Молдовський державний університет (Кишинів, Республіка Молдова)
докторська школа соціальних і педагогічних наук

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СІМ'Ї ТА ДИТИНИ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ГРОМАДИ

Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

01-02 червня 2021 року, м. Суми

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С. Макаренка
(протокол № 13 від 22.06.2021 р.)*

Редакційна колегія:

- А.О. Полянничко* – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка;
О.М. Полякова – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка, голова ГО «Ліга сучасних жінок»;
О.В. Знобей – викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка;
Є.В. Стеценко – старший лаборант кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка.

С69 Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (01-02 червня 2021 року, м. Суми). – Суми : ФОП Цьома С.П., 2021. – 310 с.

Збірник містить матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади».

У збірнику розглядаються технології соціально-педагогічної, психологічної, корекційної та соціокультурної підтримки сім'ї і дитини у вітчизняному та зарубіжному контексті; партнерство державних та громадських організацій у сфері надання соціальних послуг сім'ї та дитині; гендерний підхід як засіб оптимізації соціальної підтримки і соціально-правового захисту сім'ї та дитини; підготовка фахівців соціальної та соціокультурної сфери до соціальної підтримки сім'ї та дитини.

УДК 316.356.2:316.61:37.013.42(063)

© Колектив авторів, 2021

© ФОП Цьома С.П., 2021

ЗМІСТ

Секція 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Атрощенко Н. М. ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА БАТЬКІВ ЯК ОСНОВА СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ	10
Бажок А. В., Полякова О. М. АБОРТ У НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	13
Бойко П. В., Пономаренко Л. І. МЕТОДИ ТА ФОРМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ	17
Вакуленко О. В. РОЛЬ РОДИНИ В АДАПТАЦІЇ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ ДО МИРНОГО ЖИТТЯ.....	20
Василюк Т. Г. СОЦІАЛЬНО-МОЛОДІЖНА РОБОТА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	23
Волкова А. А., Знобей О. В. ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ	25
Гайдар Т. А., Гончаренко О. В. КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК МЕТОД НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ	28
Гонтар В. В., Знобей О. В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З СІМ'ЯМИ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ	31
Губар О. Є. РОЗВИТОК ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ	34
Гужва А. А. СОЦІАЛЬНА ПОМОЩЬ СЕМЬЯМ С ДЕТЬМИ, КОТОРЫЕ ПОТЕРЯЛИ КОРМИЛЬЦА	38
Джиквас А. О. ВПЛИВ СОЦІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПОБУДОВИ.....	40
Журба І. О. НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ З МЕТОЮ АДАПТАЦІЇ СІМЕЙ УЧАСНИКІВ АТО/ООС	42
Зінченко Т. В. ДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ОТГ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД	45
Івашина Л. П. ПІДТРИМКА СІМ'Ї У ПРОЯВАХ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ	49
Івашко В. В. СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СІМЕЙ З ДІТЬМИ В УКРАЇНІ	51

Єсіна Н. О.	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРИТ В УМОВАХ ПРИЙОМНОЇ РОДИНИ	271
Клименко Л. В.	АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДО ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА.....	274
Конончук О. А.	ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ НЕНАСИЛЬНИЦЬКОГО СПІЛКУВАННЯ	278
Костіна В. В.	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ В УМОВАХ ВІРТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ	280
Котелевець А. М.	СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	283
Кулик Є. А., Клочко О. О.	ЕТИЧНІ ПОРАДИ ТА ВИМОГИ СПЕЦІАЛІСТАМ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У РОБОТІ З ДИТИНОЮ ТА СІМ'ЄЮ	285
Макар Л. М.	РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ.....	2887
Новгородський Р. Г.	МАЙБУТНЯ ПІДГОТОВКА ОРГАНІЗАТОРІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	291
Прудник В. В., Гончаренко О. В.	ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОГО ПІДХОДУ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ	295
Талаш І. О.	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ВЗАЄМОДІЇ З КРИЗОВИМИ СІМ'ЯМИ НА ЗАСАДАХ РОЛЬОВОГО ПІДХОДУ	298
Шварц Ю. В., Гончаренко О. В.	ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРОСВІТНИЦЬКИХ ТРЕНІНГІВ У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ/СНІДУ СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	301
Шеплякова І. О.	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ПРИЙОМНИХ СІМЕЙ У ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ	304
Щуцька О. М.	ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З СІМ'ЯМИ У ПРОЦЕСІ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ	308

Котелевець А. М.,
*аспірантка кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи Інституту людини,
Київський університет імені Бориса Грінченка*

СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

В сучасних реаліях підготовка фахівців соціальної сфери не обмежується лише чисто теоретичним навчанням з елементами практики. Все більше навчальних програм наголошують на важливості освоєння практичних навичок на рівні з теоретичними знаннями, а деякі курси побудовані майже на 80 % з практичних занять. Соціальна активність студентів, на нашу думку, є необхідною складовою для їх професійного становлення.

Поняття соціальна активність, на сьогодні, не має остаточного визначення. Різним аспектам розвитку соціальної активності особистості присвячені дослідження вітчизняних науковців: Т. Алексеєнко, І. Бех, І. Зверєва, О. Кулініченко, Г. Лактіонова, С. Максименко, А. Мудрик, Н. Остапенко, І. Павлова, Ю. Пятіна, В. Радіонова, М. Рожкова, О. Скрипченко, Т. Спіріна; проблема формування соціальної активності особистості досліджувалась у працях Б. Вульфова, О. Газмана, С. Дармодехіна, Л. Захарової, А. Зосімовського, Л. Іванова, М. Твердохлеб.

Розглянемо декілька визначень, що найближче розкривають зміст поняття «соціальна активність» для нашого дослідження. Соціальну активність як свідому, цілеспрямовану діяльність людини, орієнтовану на перетворення об'єктивних соціальних умов, на формування активної життєвої позиції - визначають І. Зверєва та Г. Лактіонова. Розрізняють такі види соціальної активності: трудова (характеризує суб'єкт з боку виконання ним професійних соціальних функцій, розглядається як основний вид соціальної активності); громадсько-політична (можливі прояви: участь в обговоренні державних законів, у роботі виборчих органів і громадських організацій, волонтерство); у сфері культури та побуту (діяльність суб'єкта у побуті, в підвищенні рівня освіти, вихованні дітей, розвагах) [5, с. 31].

Л. Божович зазначає, що на прояв соціальної активності мають вплив провідні мотиви, що характеризують спрямованість особистості [1, с. 84].

На думку О. Кулініченко, соціальна активність характеризується потребою до дії, реалізується в соціально-значущій діяльності, спрямованій назовні, і якій притаманні соціально-ціннісні вчинки і поведінка; інтересами, що відображають особистісні утворення, які інтегрують раціональне й емоційне начало і які визначають спрямованість людини на предмети і явища дійсності, а також мотивами її дій [2, с. 38].

З огляду на все вищесказане бачимо, що соціальна активність є важливою складовою особистості, яка переймається не лише задоволенням власних потреб, а є активним учасником життя соціуму. Щодо підготовки фахівців соціальної сфери до соціальної підтримки сім'ї та дитини, то на нашу думку, важливо акцентувати увагу на громадсько-політичному виді соціальної активності. Завдяки волонтерській діяльності можна залучити дітей до суспільно-корисної діяльності, таким чином, вберігши їх від можливості потрапляння у групи з соціально деструктивними цінностями. Найголовнішою ознакою волонтерства є те, що волонтер частину свого особистого часу, сил, енергії, знань, досвіду добровільно витрачає на здійснення діяльності, яка є корисною людям і суспільству загалом [6].

Важливо зазначити, що згідно Закону України «Про волонтерську діяльність», волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги. У даному законі фахівцям соціальної сфери, які будуть залучати дітей до волонтерства важливо знати, що згідно статті 7 – особи віком від 14 до 18 років здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника [4].

Для того аби фахівці мали змогу зацікавити дітей суспільно-корисною діяльністю їм необхідно володіти певними знаннями та навичками, які можна здобути онлайн у будь-який зручний час. Наразі існує безліч варіантів самоосвіти. Всеукраїнський громадський центр «Волонтер» одна з перших організацій в Україні, що почала професійно займатись волонтерською діяльністю та є активним стейкхолдером сьогодні, пропонує для волонтерів-початківців онлайн курс «Основи волонтерської діяльності», який можна знайти на сайті організації. Курс складається з 4 онлайн лекцій: волонтерство, хто такий волонтер, уміння та навички волонтера, можливості волонтера. Курс розкриває наступні теми: що таке волонтерство, волонтерська діяльність та волонтерська допомога; для чого люди волонтерують, що отримує волонтер; якими є принципи волонтерської діяльності, права та обов'язки волонтера; в яких сферах може допомагати волонтер.

Для тих, хто вже знайомий з волонтерством та має бажання поглибити свої знання пропонується курс «Менеджмент волонтерських програм». Даний курс розроблено Всеукраїнським громадським центром «Волонтер» спільно з Київським університетом імені Бориса Грінченка в межах проєкту «Підготовка менеджерів волонтерських програм задля системного професійного підходу у роботі з волонтерами на Сході України», що реалізується за фінансової підтримки Програми ООН із відновлення та розбудови миру. По закінченню проходження даного курсу і успішно складеному тестуванні видається електронний сертифікат у якому зазначено, назва курсу та в межах якої програми він отриманий, також, що сертифікат дає підтвердження навчання у еквіваленті 90 годин, 3 кредити ECTS [3].

Отже, підсумовуючи усе вищезазначене бачимо – соціальна активність є важливою складовою для підготовки фахівців соціальної сфери, а волонтерська діяльність є допоміжним інструментом роботи з дітьми. Перспективою подальшого дослідження передбачаємо вивчення розвитку соціальної активності студентів у волонтерській діяльності, в тому числі як елемент становлення фахівця соціальної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Божович Л.П. Проблемы формирования личности / Л.П. Божович. – Воронеж: НПО МОДЭК, 1995. – 352 с.
2. Кулінченко О.С. Соціальна активність студентів як соціально-педагогічна проблема / О.С. Кулінченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка : [збірник наукових праць] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. - Вип. 18. - С. 34-39.
3. Освітня платформа. ВГЦ «Волонтер: вебсайт. URL: <https://volunteer.kiev.ua/platform>.
4. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19 квіт. 2011 року № 5073–VI. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.
5. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. - К. : Центр навчальної літератури, 2004. - 256 с.
6. Спіріна Т.П. Розвиток волонтерських ініціатив як інструменту активізації людських ресурсів місцевих громад / Т.П. Спіріна, Т.Л. Лях // Aktualne problemy społeczne Ukrainy i Polski. Aspekty partnerstwa instytucji państwowych i organizacji pozarządowych: monografia. Red. nauk.: H. Bejger, O. Lisovets, S. Borysiuk. Chełm: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie; Chełmskie Towarzystwo Naukowe, 2021. - С. 22-30.

Кулик Є. А.,

студент спеціальності 232 Соціальне забезпечення,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

Клочко О. О.,

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної діяльності,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ЕТИЧНІ ПОРАДИ ТА ВИМОГИ СПЕЦІАЛІСТАМ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У РОБОТІ З ДИТИНОЮ ТА СІМ'ЄЮ

З метою осмислення процесу соціальної взаємодії, важливо визначити його спрямованість, цінності, відповідно до якого вони повинні формуватися. Цінності соціальної роботи формуються відповідно до гуманістичної етики спілкування, а її вищою цінністю є людина. Етика міжособистісної взаємодії винятково складна. У її основі – головні

Наукове видання

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

**СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СІМ'Ї ТА ДИТИНИ
У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ГРОМАДИ**
(01-02 червня 2021 року, м. Суми)

Друкується в авторській редакції з оригіналів-макетів
Редколегія не завжди поділяє погляди авторів статей
За достовірність викладених фактів відповідальність несе автор

Відповідальний за випуск *О. М. Полякова*

Комп'ютерна верстка *С. П. Цьома*

Підп. до друку 22.06.2021.
Формат 60x80/16. Гарнітура Arial.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 17,73.
Ум. фарб.-відб. 17,73. Обл.-вид. арк. 19,69.
Тираж 100 пр. Вид. № 109.

Видавець і виготовлювач:
ФОП Цьома С.П. 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.
Тел.: 066-293-34-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.